

OTUZÜÇÜNCÜ YILDA KIRKINCI KİTABI YAYIMLARKEN

Kırkinci kitapta yine ilk sırada yirmidokuzuncu Baudelaire Dosyası'nda dört inceleme yazısı bulacaksınız. İlk yazı Tuğrul İNAL'ın. Empati yöntemiyle yaptığı bu yirminci denemede de İnal paradigmatik ikinci bir metin kurgusuyla gerçek ile düşseli imgelemin potasında eritirken şiir dilini tiyatro diliyle harmanlayarak Baudelaire metinlerini bir tür şiir – tiyatro biçiminde tek kişilik bir oyun olarak kurguluyor. İnceleme denemesi senfonik şiir ölçütleriyle üç bölümden oluşuyor. *Hayaller ve Tutkular, Sevgiliye Övgüler ve Yergiler, Gerilim ve Acı*. Deneme kısa bir bölümle – Coda – sonlanırken kötülüğün yen-gisi ve talihin kudreti tiz seslerle duyurulur.

Dosyanın ikinci yazısı Baudelaire'in kadim dostu, değerli araştırmacı, Ankara Üniversitesi'nden sevgili Nedim KULA'nın: *Düşünceler Labirentinde Baudelaire'in Poe'su*. Baudelaire 1852'de *Revue de Paris*'de *Edgar Allan Poe, Yaşamı ve Yapıtları* başlıklı çalışmasını yayımlar. Şiir, öykü, roman, eleştiri ve sanat hakkında da kuramsal yazılar yazan bu Amerikalı yazarı Fransız aydınlarına tanıtır. Poe'yu dikkat ve duyarlılıkla irdeleyen Baudelaire onda Rembrandt'ın resimlerinde olduğu gibi aydınlıkla karanlığın birlikteliğini görür. Böylece ondan yaptığı çevirilere yansıyan Poe ile Baudelaire görüntüleri birbirlerine dönüşür ve bir bütünlük oluşturur.

Baudelaire'in derinden duyumsayarak yaşadığı tragedyanın çeşitli görünümelerini kısaca inceleyen sevgili Şevket KADIOĞLU, Antik dönem tragedyalı ile modern traged-yalar arasındaki farka değiniyor yazısının başlangıcında. Sonra da Baudelaire'in şiirine temel olan kötülük sorunsalını inceliyor. Bu sorunsalın Katolik inancındaki ilk günah dogmasıyla ilişkili Tanrısal karakterli bir kötülük olduğunu vurgulayan Kadioğlu, aynı zamanda içsıkıntısı, ideal, Tanrı, şeytan, cennet, cehennem, zaman, ölüm gibi sorunsal-larla boğuşan Baudelaire şiirlerinin odak noktasının tam bir tragedya olduğu sonucuna varıyor. Bu sonuca göre âdemoğlu bir günah çukuru olan bu dünyada yaşamaya mahkûm edilmiş korunaksız bir varlıktır.

Dosyanın son yazısı, Université Aix-Marseille'den Dr. Dorel OBIANG NGUEMA'nın *Baudelaire en personnage romanesque : analyses de « Les derniers jours de Charles Baudelaire » de Bernard-Henry Levy* başlıklı yazısı. Yazar makalesinde Jean-Pierre Richard'ın bakış teması üzerine çalışmalarını ve Gérard Genette'in anlatıbilimini kullanarak Baudelaire'in roman karakteri olarak ele alınmasını sağlayan anlatı analizi kategorileri üzerinde duruyor.

Yedincisini yayımladığımız *Çeviri Dosyası*'nı koordine eden Bilkent Üniversitesi'nden sevgili Emine BOGENÇ DEMİREL'e teşekkür ediyoruz.

İlk sırada Fatma ÖZKAN ve Emine BOGENÇ DEMİREL'in birlikte kaleme aldıkları *Çeviri Sosyolojisi Merceğinde Gönüllülükle Yürütülen Bir Çeviri Projesi: Khan Academy – Türkçe* başlıklı yazıyı yayımlıyoruz.

Özge İŞBECER ve Emine BOGENÇ DEMİREL imzalı ikinci yazı yine çeviri sosyolojisi bağlamında: *Transmedyatik Bir Popülerlik Örneği: Game of Thrones*. Araştırmacılar bu çalışmalarında transmedya hikayeciliği yöntemiyle sunulan bir popüler kültür ürünü olan *Game of Thrones* (GOT) dizisinin yapım koşullarını, Türkiye'ye gelişini ve gösterimini, hayran kitlesi üzerinden çeviri sosyolojisi bağlamında inceliyorlar.

Dosyanın son yazısı Yıldız Teknik Üniversitesi'nden Deniz KURMEL'in : *Çeviriye Yönelik Terimbilim Dersinin Kurgulanması ve Projelendirilmesi*. Kurmel, yazısında çeviriye yönelik terimbilimin nasıl kurgulanabileceğini açıklıyor. Çevirmenin sahip olması gereken bilgi ve becerilerden olan terminolojik yetilerin çevirmen adaylarına kazandırılmasının gereğini vurguluyor.

Çeşitli İncelemeler Dosyası'nın ilk yazısı acar araştırmacı Şevket KADIOĞLU'nun; trajedi ve trajik üzerine. *Poetika*'da trajedi türünü bütün yönleriyle tanımlayan Aristoteles'in görüşlerinden hareketle Kadioğlu, Aristoteles'e özgü terimler olan *hybris*, *hamartia*, *nemesis* vb. tanımlamalardan yola çıkarak trajik, trajik hata, trajik kahraman kavramlarını açıklıyor. Başlangıç niteliğindeki bu girişten sonra yazar antik trajedi ile modern trajedi arasındaki farka işaret ediyor. Bu bağlamda modern trajedinin değişik yansımaları olan "romantik trajedi", "liberal trajedi" ve "varoluşçu trajediden" söz ediyor: *yaşamın bir trajik özü var mıdır* sorusunu da tartışan KADIOĞLU ölümün bir trajik öz içindeki payını sorguluyor.

İkinci yazı Hacettepe Üniversitesi eski öğretim üyelerinden sevgili Claude-Alain CHEVALLIER'nin: *La Cantilène de Sainte Eulalie (880)*. Chevallier 1837'de bir Alman bilim insanının Valenciennes Kütüphanesi'nde dokuzuncu yüzyıla ait *Cantilène de Sainte Eulalie (880)* adlı yirmibeş dizelik el yazması bir şarkı sözü bulduğunu ve bu metnin Picard, Champenois ve Wallon lehçelerinin karışımından oluşan Kuzey Fransa'daki halkın konuştuğu dilin kullanılarak yazıldığını anlatmış. Oysa Fransızca ilk yazılı metin olarak kabul edilen ünlü *Serments de Strasbourg*'un (842) dili yapay bir şansölye dili olarak nitelendirilmişti. *Cantilène de Sainte Eulalie*'nin kısacık metni Latincenin yüzyıllar boyunca fonetik, morfolojik ve sözdizimsel değişimler ve dönüşümler açısından bugün dilbilimcilerin ilgisini daha çok çekmektedir.

Nedim KULA bu kez yüzünü Rönesans dönemi düşünürü sevgili Montaigne'e çevirmiş. Yazının başlığı *Montaigne'den Önce Kendini Tanımayı Başarmış, Gönüllü Kulluk Karşısı Etienne de la Boétie*. La Boétie, on sekiz yaşındayken kaleme aldığı *Gönüllü Kulluk Üzerine Söylev (Discours de la servitude volontaire)* adlı denemede siyasi düzen üzerinde durur. Amacı monarşiyi ya da cumhuriyeti eleştirmek değildir, hangi yönetim biçimi olursa olsun, baştaki idarecinin tirana dönüşmesinin sakıncalarını ortaya koymaktır. Erdemi seven, iyiliğin kaynağını bilen, bireyin onurunu korumayı görev sayan kişi için, gücünü kendini oraya getiren kalabalıktan alarak efendi konumuna yükselmiş kişiye kulluk yapmak son derece ağırdır. Montaigne'in çağının en büyük adamı saydığı La Boétie,

bugün aranılan düşünürlerden biri olmasını yazdığı şiirlerden, birkaç özelliğini yansıttığımız bu incelemesinden çok, arkadaşının ideal dostluğuna yakışan o erdemli davranışına borçludur. Gönüllü kulluğu asırlar önce yadsımış, dostluğun ne olduğunu kanıtlamış, erdemini yüceltiğini sergilemiş genç hukukçu La Boétie'den insanlığın öğrenecekleri vardır.

Ankara Üniversitesi'nden sevgili Arzu ETENSEL İLDEM Molière üzerine bir yazı kaleme almış. İyi de yapmış diyelim. 2022 yılı Molière'in dörtyüzüncü doğum yıldönümü. *Le Malade Imaginaire* ile ilgili bir yazı. Bilindiği gibi 1673 yılında bu oyunun temsiliinde Argan rolünü oynadıktan birkaç saat sonra Molière hayatını kaybetmiş. Yazdığı oynadığı son oyun 2001 yılında İsviçreli yönetmen Claude Stratz tarafından Comédie Française tiyatrosunda sahnelenmişti. Stratz bu oyun için *melankolik bir komedi* tanımlaması yapmıştı. İldem bu komediyi beş bölüm halinde inceliyor: tıp ve hekimler, bir *komedi-bale* olarak *Le Malade Imaginaire*, Molière'in oyunlarında sıklıkla ele aldığı temalar gülünç yaşlılar, kızlarını zorla evlendirmek isteyen babalar, sadakatsiz eşler, ikiyüzlü insanlar ve ölüm teması; son olarak da Tartuffe'ün öcü. Başka bir deyişle Molière'in zor şartlarda yapılan cenaze töreni.

Onsekizinci yüzyıl uzmanı sevgili Jale ERLAT'ın yazısı Fontenelle üzerine: *Bernard de Fontenelle ve Yüzyıl Yaşamının Kodları*. 1657'de doğan, 1757'de yüzyılı tamamlamasına yirmidokuz gün kala yaşamını yitiren Fransız filozof, matematikçi, tarihçi, gökbilimci Fontenelle'in yaş ortalamasının elli-altmış olduğu on sekizinci yüzyılda uzun yaşamının sırlarını ERLAT'ın yazısında okuyoruz. Yaşamını çalışmak, üretmek ve insanlığa iyi bir gelecek bırakma hedefiyle geçiren bu çok ünlü düşünürün Bilimler Akademisi'nin sekreterliğini yaptığı uzun yıllar boyunca bilimle ilgilenen sıradan insanlara düzenlediği seminerlerle bu alandaki yenilikleri eğlenceli bir şekilde anlattığı ve çok sevildiği biliniyor : ERLAT düşünürün insanlarla olan ilişkilerini dikkatle, özenle, barışçıl ve hoşgörülü bir biçimde kurduğu ve yüzyıl yaşayabilmesinin bu hayat felsefesine ve düzenine bağlı olduğu sonucuna varıyor.

Yayın hayatımızın otuzüçüncü yılında yayımladığımız kırkıncı kitabın hazırlanmasında her zaman olduğu gibi akçal katkıda bulunan Fransız Büyükelçiliği Kültür Servisi-ne, Turizm ve Kültür Bakanlığına ve Ürün Yayınlarına, özveriyle çalışan ön sırada sevgili Özlem KASAP, sevgili Şirin YENER ve sevgili Barbara BLACKWELL GÜLEN olmak üzere sevgili Simay TURAN'a, sevgili İlknur KAYA'ya ve bu sayıda görev alan raportör-lere ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Giderek ağırlaşan akçal sorunlara karşın 2023 yılında Baudelaire, Sabahattin Ali ve diğer dosyalarda buluşma umuduyla.

Tuğrul İNAL

Ocak 2022, Ankara

EN PUBLIANT EN CETTE TRENTE-TROISIÈME ANNÉE LE NUMÉRO QUARANTE DE LA REVUE *FRANKOFONI*

Ce présent numéro de la revue *Frankofoni* s'ouvre avec le vingt-neuvième *Dossier Baudelaire* dans lequel vous pourrez lire quatre articles. Le premier est de M. Tuğrul İNAL qui continue d'explorer les normes de la philosophie baudelairienne à partir de ses poèmes des *Fleurs du Mal* et de *Spleen de Paris* toujours en utilisant la méthode empathique qu'il a lui-même développée. Dans ce vingtième essai, le réel et l'imaginaire viennent s'entremêler dans un second texte paradigmatique. Il construit son texte comme un « drame poétique » sous la forme d'un monologue. Ce second texte paradigmatique se constitue de trois parties : *Rêves et Passions*, *Odes et Diatribes à la Bien-Aimée*, *Tension et Peines*. Alors que l'essai se termine par un bref final, la victoire du Mal s'annonce bel et bien.

Le second article de ce dossier, intitulé *Poe de Baudelaire dans le labyrinthe des réflexions* est celui de Nedim KULA, grand ami de Baudelaire, de l'Université d'Ankara. Dans son étude intitulée *Edgar Allan Poe, sa vie et ses ouvrages* publiée en 1852 dans *Revue de Paris*, Baudelaire présente aux intellectuels français Edgar Allan Poe, auteur de poèmes, de nouvelles, de romans et d'ouvrages théoriques portant sur la critique et l'art. Baudelaire qui étudie minutieusement cet auteur voit en lui l'harmonie de la lumière et du noir comme dans les peintures de Rembrandt. Ainsi, les images de Baudelaire rejoignant celles de Poe dans les textes qu'il traduit et ces images respectives se fondent respectivement en une combinaison harmonieuse.

Le troisième article vient de M. Şevket KADIOĞLU. Dans son texte intitulé *La tragédie de Baudelaire*, M. KADIOĞLU étudie les diverses dimensions du tragique baudelairien et, notamment son esthétique du mal basée sur le dogme du péché originel de la foi chrétienne et en déduit que le déchirement créé par les forces répulsives des postulations ambivalentes, telles Spleen / idéal, Dieu / Satan, Paradis / Enfer, Aspiration à l'infini / Mort, constitue le noyau tragique baudelairien. Ainsi, l'homme serait condamné à vivre, sans protection aucune, dans ce monde, gouffre de péchés.

Le dernier article du *dossier Baudelaire* est de M. Dorel OBIANG NGUEMA, docteur en langue et littératures françaises de l'Université d'Aix-Marseille : *Baudelaire en personnage romanesque : analyses de « Les derniers jours de Charles Baudelaire » de Bernard-Henry Levy*. L'auteur s'interroge dans son étude sur les catégories d'analyses qui permettent de considérer Baudelaire comme personnage romanesque tout en recourant aux travaux de Jean-Pierre Richard (la thématique de regard) et à la narratologie de Gérard Genette.

Nous tenons à remercier Mme Emine BOGENÇ DEMİREL de l'Université Bilkent pour la coordination des articles réunis dans le *dossier traduction* qui est le septième dossier traduction publié dans la revue *Frankofoni*. Le premier article, coécrit par Mme Fatma ÖZKAN et Mme Emine BOGENÇ DEMİREL est intitulé *Un projet de bénévolat à travers la sociologie de la traduction : « Khan Académie » en turc*.

Le second article, signé Özge İŞBECER et Emine BOGENÇ DEMİREL analyse, toujours dans le contexte de la sociologie de la traduction, la production des contenus de la série ainsi que sa diffusion en Turquie à travers la méthode de la narration transmédia et la culture cible, un exemple de popularité transmédiatique, *Game of Thrones* (GOT).

Le dernier article de ce dossier vient de Mme Deniz KURMEL de l'Université Technique Yıldız : *Organisation et planification du cours de terminologie destiné à la traduction*. KURMEL souligne l'importance des compétences terminologiques des futurs traducteurs et discute de l'organisation d'un cours ayant pour objectif de faire acquérir ces connaissances.

Le dossier *Considérations Générales* s'ouvre avec un second article de Şevket KADIOĞLU sur la « tragédie » et le « tragique ». M. KADIOĞLU traite dans cet article, des notions de tragique, d'erreur tragique ou encore de héros tragique à partir de la *Poétique* d'Aristote et en se rapportant aux termes aristotéliens tels *hybris*, *hamartia*, *nemesis*. Après avoir distingué la tragédie antique de la tragédie moderne, l'auteur de l'article souligne le caractère tragique dans les « tragédies romantique », « libérale » ou encore « existentielle » et tout en demandant *s'il existe une essence tragique de la vie immuable*, s'interroge sur la part de la mort dans cette essence tragique.

Ce dossier continue avec un article de notre très cher collègue, M. Claude-Alain CHEVALLIER ayant enseigné dans les années 1970 à l'Université Hacettepe. Dans son article intitulé *La Cantilène de Sainte Eulalie (880)*, M. CHEVALLIER évoque la découverte, en 1837 par un universitaire allemand à la Bibliothèque de Valenciennes, d'un manuscrit d'une chanson de vingt-vers et il explique que cette cantilène passe pour être le plus vieux texte écrit en langue d'oïl, dans un dialecte complexe, un mélange de Picard, de Champenois et de Wallon, parlé par le peuple dans cette partie du Nord de la France, alors que les fameux *Serments de Strasbourg* (842) sont écrits dans une langue artificielle de la chancellerie. M. CHEVALLIER révèle que ce petit texte hagiographique revêt pour les linguistes un intérêt considérable du fait qu'il leur montre à quel point le latin s'est transformé sur les plans phonétique, morphologique et syntaxique au cours des siècles.

M. Nedim KULA revisite cette fois-ci la Renaissance avec son article intitulé *Capable de se connaître lui-même avant Montaigne, Étienne de La Boétie contre la servitude volontaire*. Il traite de l'essai que La Boétie rédigea à l'âge de dix-huit ans, *Discours de la servitude volontaire* où il dénonce la puissance du tyran. Sans vouloir critiquer la monarchie, ni la République, La Boétie cherche à démontrer le danger de la tyrannie. Il explique que la servitude à un tyran dont la puissance repose sur le consentement populaire est inacceptable pour ceux qui apprécient la vertu, qui connaissent la bonté et qui aspirent à sauvegarder leur dignité. L'humanité a certes beaucoup à apprendre du jeune juriste que Montaigne considérait comme « *le plus grand homme du siècle* »

qui s’opposa des siècles auparavant à la servitude, qui manifesta l’essence de l’amitié passionnelle et qui fit l’éloge de la vertu

Mme Arzu ETENSEL İLDEM de l’Université d’Ankara nous propose pour ce numéro un article consacré au *Malade imaginaire* de Molière à l’occasion du 400ème anniversaire de sa naissance. Cette pièce est la dernière écrite par Molière où il joua le rôle d’Argan. Pris de malaise après la représentation de celle-ci, le célèbre dramaturge meurt en 1673. Claude Stratz qui la qualifiait de « *comédie de la mélancolie* » l’avait mise en scène en 2001 à la Comédie française. Mme İLDEM analyse cette comédie en cinq parties successives : les médecins et la médecine ; *Le Malade imaginaire* en tant que comédie-ballet ; les thèmes chers au dramaturge comme le barbon, le mariage imposé aux jeunes filles par leurs pères, l’infidélité des épouses, l’hypocrisie des gens ; la mort et finalement, la vengeance de Tartuffe. Autrement dit, les difficultés rencontrées à l’enterrement de Molière.

Dix-huitiémiste, Mme Jale ERLAT nous présente dans son article Bernard de Fontenelle et révèle *les codes d’être un centenaire*. Mme ERLAT envisage de chercher dans son article les causes de la longévité du philosophe, mathématicien, astronome français né en 1657 et décédé en 1757, 29 jours avant son centième anniversaire, à un siècle où la moyenne d’âge était de 55 ans. Secrétaire de l’Académie des sciences, Fontenelle ayant organisé des séminaires pour communiquer de manière simple et amusante les nouveautés dans les sciences positives à un public intéressé au progrès est considéré comme le pionnier de la science populaire et apprécié pour sa vie dédiée au travail intellectuel. Mme ERLAT déduit dans son article que les codes de sa longue vie pourraient être inscrits dans des grandes vertus humaines comme la sensibilité et la discrétion, le soin qu’il montrait dans ses relations, la liberté et la tolérance.

Comme à notre habitude nous terminerons par nos plus vifs remerciements à tous ceux qui, en cette trente-troisième année, ont contribué à la préparation de ces quarante et quarante-et-unième numéros. Nos remerciements iront tout d’abord au Service Culturel de l’Ambassade de France à Ankara ainsi qu’au Ministère turc de la Culture et à Ürün Yayınları qui assure en Turquie et à l’étranger la diffusion de la revue. Nous remercions également Özlem KASAP, ainsi que nos chères amies Şirin OKYAYUZ, Barbara BLACKWELL GÜLEN, Simay TURAN et İlknur KAYA pour leur patience, leur disponibilité et leur travail minutieux. Sans oublier tous les évaluateurs dont la contribution à ces numéros est particulièrement précieuse.

En espérant vous retrouver en 2023 autour de nos dossiers Baudelaire et Sabahattin Ali ainsi qu’encore d’autres qui ne manqueront pas de susciter auprès de vous un large intérêt.

Tuğrul İNAL

Janvier 2022, Ankara